

VU Research Portal

Lesgeven aan NT2-leerders met een visuele beperking. Praktische en didactische tips (flyer).

Hosea, Chrissy; Wijngaards, Louise; Arnesano, Laura; Ligthart, Saskia; Welie, Camille

2025

document version

Early version, also known as pre-print

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Hosea, C., Wijngaards, L., Arnesano, L., Ligthart, S., & Welie, C. (2025). Lesgeven aan NT2-leerders met een visuele beperking. Praktische en didactische tips (flyer)..., Vrije Universiteit afdeling Nederlands als tweede Taal (VU-NT2).

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

VU-NT2
Research

Lesgeven aan NT2-leerders
met een visuele beperking
Praktische en didactische tips
voor NT2-docenten

Lesgeven aan NT2-leerders met een visuele beperking

Praktische en didactische tips voor NT2-docenten

Voor migranten met een visuele beperking die het Nederlands als tweede taal (NT2) leren is het volgen van passend onderwijs lastig, mede omdat er weinig informatie voor docenten beschikbaar is. Een goede (mondelijke) taalvaardigheid vergroot de kansen op maatschappelijke participatie van deze NT2-leerders echter enorm, omdat de taal vaak een grote rol speelt bij hun (vrijwilligers)werk.

Wist je dat taalleerders met een visuele beperking..

- .. beter leren voelen en luisteren door hun beperking?
- .. vaak betere geheugenfuncties hebben die helpen om woorden en grammatica te leren?
- .. een betere uitspraak kunnen hebben in een tweede taal?
- .. gemakkelijker de taal leren door gebruik van formules, routines en chunks?

Om de kennis over het taalleeren met een visuele beperking en een effectieve didactische aanpak daarvoor te vergroten, heeft VU-NT2 Research in samenwerking met het Steunpunt Migranten van de *Oogvereniging*, *Koninklijke Visio* en *Bartiméus* een literatuur- en praktijkonderzoek uitgevoerd. Met de onderzoeksresultaten beogen we een bijdrage te leveren aan inclusief NT2-onderwijs en kansengelijkheid voor leerders met een visuele beperking.

De resultaten en inzichten van het literatuuronderzoek zijn samengevat in een [rapport](#). In deze flyer vind je handvatten, tips en adviezen voor NT2-docenten die op dit rapport en het praktijkonderzoek zijn gebaseerd. Sommige tips zijn relevanter voor blinde cursisten, andere voor cursisten met slecht zicht.

Voor de start van de cursus: hoe bereid je je voor?

Het belangrijkste advies is om **maatwerk** te leveren. Alle leerders hebben verschillende problemen met zicht en daardoor andere voorkeuren voor aanpassingen bij het leren.

Didactische uitgangspunten

- Ga uit van wat de leerder wel kan!
- Gebruik alle zintuigen (reuk, tast, beweging) bij het lesgeven en bij het uitvoeren van opdrachten, bijvoorbeeld door samen te bewegen: links, rechts, zwemmen, deur dicht- en opendoen, enzovoorts. Let wel op struikelgevaar.
- Laat objecten binnen en buiten de klas voelen.
- Leren met behulp van inprenten werkt goed, maar waak voor betekenisloos gestamp: zorg in de klas voor voldoende interactie.

Ondersteunende hulpmiddelen

Waar heeft de leerder al ervaring mee? Welke hulpmiddelen kunnen extra ondersteuning bieden?

- **Dedicon** zet lesboeken om in toegankelijke vorm, bijvoorbeeld gesproken tekst, Edu/EPUB-bestand (leesbaar voor een screenreader) of braille (met leesverklaring, check levertijd).
- (Digitale) loep
- Telefoon/tablet/laptop voor vergrootglasapps, foto's van het bord om op in te zoomen, screenreader apps (digitale voorleesfunctie), apps voor het beschrijven van afbeeldingen met AI.
- Memorecorder voor het inspreken en terugluisteren van nieuwe woorden of opname van de lessen.
- **Braille leesregel**: toetsenbord dat digitale tekst omzet in braille.

Minder (digitaal) vaardige leerders kunnen hulpmiddelen wellicht niet zonder training gebruiken. *Bartiméus* en *Koninklijke Visio* kunnen daarbij helpen.

Intakegesprek voor de start

Bedenk dat niet alle leerders zich bewust zijn van het effect van hun beperking op het onderwijs en hun leven. Zij kunnen niet altijd aangeven wat ze nodig hebben of verbergen (onbewust) hun beperking.

- Stel alle cursisten vragen over hun zicht, zodat je de visuele beperking niet over het hoofd ziet.
- Zet in op een goede en vertrouwelijke relatie met de leerder.
- Hulp vragen is niet voor iedereen makkelijk. Bied hulp aan.
- Heeft de leerder onderzoek gehad bij een oogarts en/of contact gehad met *Bartiméus* of *Koninklijke Visio*? Dan is hun beperking in kaart gebracht. Vraag daarnaar.
- Welke hulpmiddelen wil de leerder gebruiken?
- Welke basisvaardigheden (digitale vaardigheden/zelfstandig leren) heeft de leerder? Heeft de leerder aangepast onderwijs in het land van herkomst gevolgd?
- Kan de leerder braille lezen?
- Is extra ondersteuning mogelijk? Bijvoorbeeld van een vrijwilliger of hulp bij aanpassen van het lesmateriaal.
- Check of de leerder extra ondersteuning van een studiematje prettig vindt.

Inrichting van het leslokaal

- Geef vooraf een korte rondleiding door de klas.
- Let op struikel- en stootgevaar in de klas.
- Bespreek de voorkeur van de leerder voor een zitplaats. Denk daarbij aan: docent goed te horen, lichtinval (te veel of te weinig), hoek t.o.v. het (digi) bord om te lezen of te fotograferen.
- Neem storende geluiden weg. Denk ook aan open ramen en deuren.

Voor en tijdens de les: waar moet je op letten?

Voorafgaand aan de les

- Koppel de leerder aan een studiemaatje die tijdens de les kan voorlezen of kan helpen bij beweging en het lesmateriaal gebruiken
- Maak lesmateriaal digitaal beschikbaar per mail of als gedeeld bestand. Vraag welk soort bestand het meest geschikt is.
- Geef de leerder inzicht in wat er tijdens de les aan bod zal komen.
- Kopieer extra lesmateriaal groter (A3 i.p.v. A4) met schreefloos lettertype (bijvoorbeeld *Arial* of *Verdana*).

Tips voor interactie

- Creëer voldoende ruimte tussen de groepjes.
- Let er extra op dat cursisten niet door elkaar praten.
- Bij wisselende gesprekspartners: leerder met beperking blijft op één rustige plek (in of net buiten de klas).
- Leerders met een beperking kunnen ook vaak anderen helpen: met woordjes leren en uitspraak!

Tijdens de les

- Benoem wat er gebeurt in de les en wat je zelf doet. Gebruik namen bij beurten geven.
- Check de instellingen van een scherm (wat zijn de wensen van de leerder m.b.t. contrast, bijvoorbeeld gele of witte tekst op zwarte achtergrond en de grootte van de letters).
- Schrijf groot op het bord met dikke zwarte stift en praat hardop mee. Check of de leerder het kan lezen (bij beperkt zicht).
- Beschrijf afbeeldingen kloksgewijs (niet met 'hier' en 'daar', maar met links, rechts, midden, onder, boven, enzovoorts).
- Verwoord visuele informatie: foto's en afbeeldingen, maar ook non-verbale communicatie. Neem echte objecten mee naar de les.
- Check regelmatig of de leerder nog 'bij' is of extra ondersteuning nodig heeft.
- Werken met hulpmiddelen en intensief turen gaat gepaard met enorme inspanning en kan leiden tot vermoeidheid en hoofdpijn. Geef de leerder regelmatig rust als dat wenselijk is.

Na de les

- Toetsing: informeer of er toegankelijke toetsen verkrijgbaar zijn of maak de toetsen zelf toegankelijk (meer tijd, vergroot, geschikt voor screenreader, voorlezen van de vragen)
- Plan regelmatig reflectiegesprekken in, maar niet elke les (leerders vinden een 'speciale behandeling' niet altijd fijn).
- Bespreek de mate van inspanning tijdens de les.
- Bespreek haalbare doelen voor de leerder.
- Bespreek wat de leerder thuis kan doen.
- [Passend lezen](#) heeft aangepaste leesboeken te leen (braille, audio, grote letter etc.)
- Stimuleer de leerder om aan te geven waar verbetering mogelijk is.